

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

In Deo non esse distinctionem formalem ex natura rei probatur auctoritate
Scholasticorum & Philosophorum. cap. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

ratione formali egrediuntur: ergo etiam infinitas in Deo erit modus magnitudinis eius virtualis. Et idem sentit de eternitate, necessitate, & alijs, quæ ex æquo conueniunt omnibus perfectionibus Dei. Hanc vero positionem probari posse ait applicando rationes à se traditas ad inuestigandam distinctionem modalem: sed eo art. 3. & 4. solum dixerat distinctionem modalem inuestigari posse eadē via, qua modi ipsi inuestigantur: eam vero non alibi tradit, quam quæst. 5. ubi assignauit diuersa genera modorum. De distinctione formali inferius agendum est; modalis si sit ex natura rei, ipsdē medijs impugnatur, quibus paulò antè vsus sum contra positionem Iacobi de Viterbio: si vero sit solum virtualis, & secundum rationem, non est cur negetur in nonnullis attributis diuinis, ut suo loco dicam: & idè absurdum non est concedere infinitatem, & quædam alia attributa significare modos se habendi perfectionum diuinarum, non quidem actu distinctos antè operationem intellectus, sed virtute solum. An verè eternitas habere debeat rationem modi, an propriæ formalitatis, in tractatu proprio dicetur.

In Deo non esse distinctionem formalem ex natura rei, probatur auctoritate Scholasticorum, & Philosophorum.

CAPVT V.

L Maximè celebris controuersia est inter Scotistas, ac reliquos Theologos de distinctione formali perfectionum diuinarum attributalium, tum inter se, tum ab essentia diuina antè omnem operationem intellectus. Et quoniam hæc difficultas varijs dubitationibus, argumentis, ac responsionibus est intricata, claritatis gratia incipiam à confirmatione partis, quam certam puto: deinde dissoluam argumenta contrariæ: & primo quidem vt argumentis ab auctoritate, postea rationibus expendens simul solutiones à Scotistis adhiberi solitas. In primis quod attinet ad Scotum, non ita clarè locutus est, ut non reliquerit locum dubitandi de propria sententia ipsius, quidam enim quos tacito nomine refert Gregor. in 1. d. 8. quæst. 1. art. 1. existimarunt ipsum non docuisse dari distinctionem actuale diuinorum attributorum inter se, & ab essentia diuina antè omnem intellectus operationem, sed tan-

tum virtuale: & in hunc sensum Scotum interpretantur Guilielm. de Rubione q. 3. art. 2. ad finem, & Chrysostomus Iauellus lib. 12. Metaphys. quæst. 19. art. 3. sed huiusmodi interpretationem benè confutat Gregorius ubi supra ex dictis ipsius Scoti, idque satis confirmatur ex eo, quod ipsius discipuli eam sententiam apertè sequuntur, tanquam de mente ipsius: & Doctores oppositæ sententiæ, quos post Durandum mox referam, in eodem sensu Scotum impugnant. Perfectiones igitur Dei attributales antè omnem operationem intellectus ex natura rei distingui formaliter, tradidit Scot. in 1. d. 8. quæst. 3. alias 4. §. *Ista tamen positio*, & sequent. cum Lycheto, & Baggio ibidem, & quodlibet. q. 1. §. *De primo*, Bassol. in 1. d. 22. quæst. 3. art. 2. §. 1. quæst. 4. art. 2. & 3. Franciscus Mayronius d. 8. quæst. 3. 5. & 7. Petrus de Aquila quæst. 4. & 3. Antonius Andreas, & Nicolaus de Orbellis quæst. 4. Petrus Thomas in suis formalitatibus, tertia propositione, Sirectus in formalitatibus art. 3. minus principali in Corollario 2. Secundæ conclusionis cum Hieronymo à Pistorio ibidem lect. 29. Nicolaus de Nyffe tractat. 1. p. 3. port. 1. quæst. vn. Guilielm. Vorri-
long. in 1. d. 8. quæst. vn. art. 2. conclusio-
ne 2. Nicolaus Bonettus lib. 2. Theologiæ
naturalis cap. 1. §. *Dicamus*. & cap. 2. Cardinalis Sarnanus in directorio Theologico
Verbo: *Attributo*. in eandem sententiam inclinat Petrus de Candia apud Carthusia-
num in 1. d. 2. quæst. 2.

Scotistæ autem, ne soli ipsi existimentur eius sententiæ assertores, contendunt antiquos Theologos idem censuisse, si non expresse, saltem implicite. Quod colligit Mayronius quæst. 5. citata. §. *His visis*, quoniam omnes demonstrant vnum attributum per aliud: & concedunt demonstrabilem esse de Deo necessitatem, ac eternitatem: circa infinitatem vero plurium laborant. At si inter ea non esset distinctio, nec vnū per aliud demonstrari, nec vnum sine alio euidenter posset agnosci. Præterea omnes disputant contra Philosophos, qui posuerunt Deum esse principium creaturarum per intellectum, non per voluntatem: quæ si non distinguuntur, ipsi sentiunt idem, quod Philosophi, quos impugnant: ideoque, ut ipsi non iudicentur inepti, distinctionem aliquam ex natura rei agnouisse credendi sunt. Denique omnes communiter docent essentiam diuinam sub præcisa ratione essentiæ absque vlla ratione attributali non esse principium productiuum Verbi, aut Spiritus sancti. Quod nihil

subionius.
Iauellus.

Gregor.
Scot.

Lychetus.

Baggio.

Bassol.

Mayronius.

Aquila.

Anton. Andr.

Nic. de Orbell.

Petrus Thom.

Sirect.

Pistorius.

Nyffe.

Vorri-
long.

Bonettus.

Sarnanus.

Candia.

II.

Mayronius.

omnino referret, si à parte rei nō sit aliqua non identitas inter essentiam, & attributa.

III.

Nihilominus excepto Scoto, & eius affectis communis omnium Theologorum sententia docet perfectiones diuinas absolutas neque inter se, neque ab essentia distinguui actualiter ex natura rei. Ita Magist. in 1. d. 8. lit. D. & F. & d. 45. initio. Altisiodor. lib. 1. cap. 2. quæst. 1. & cap. 4. q. 2. Alens. 1. p. quæst. 23. m. 4. art. 1. Albert. in sum. tractat. 4. quæst. 20. m. 3. ad 3. tractat. 14. quæst. 59. m. 4. particula 3. & in 1. d. 8. art. 3. S. Thom. opuscul. 9. quæst. 1. 2. & 3. quæst. 7. de potentia art. 6. & in 1. d. 2. quæst. vnica, art. 2. & 3. & d. 22. quæst. vnica, art. 3. S. Bonauent. d. 34. quæst. 2. ad 5. Ægid. d. 2. 1. p. distinctionis quæst. 3. & d. 8. 1. p. secundæ partis principalis q. 4. ad 3. & 4. Henr. in sum. art. 28. quæst. 4. ad 1. art. 51. quæst. 1. quodlibet. 5. quæst. 1. & quodlib. 13. quæst. 1. Richard. in 1. d. 2. art. 1. quæst. 2. 3. & 4. Durand. q. 2. Heruæus quodlib. 1. quæst. 2. & quodlibet. 3. quæst. 3. art. 1. Aureol. in 1. d. 8. quæst. 3. art. 5. & 6. & d. 45. quæst. vn. art. 2. & 3. & apud eundem art. 1. q. 3. cit. Goffredus, & Gulielm. Varro. Ocham. quodlibet. 3. quæst. 2. & in 1. d. 2. quæst. 1. Adam. q. etiam 1. conclusione 2. & 3. Rubionius d. 8. quæst. 3. art. 1. conclusione 2. & art. 2. Coroll. 1. & 2. Alphonf. de Toletto quæst. vn. art. 2. conclusione 2. & 3. Bachon. d. 2. quæst. 1. art. 3. q. 2. art. 3. & d. 39. quæst. vn. art. 3. Landulphus apud Lychetum d. 8. q. 3. Andr. de Nouo Castro d. 32. quæst. 1. Gregor. d. 8. quæst. 1. art. 2. Argentin. d. 6. quæst. 1. art. 2. Marsil. q. 12. art. 3. 1. p. articuli conclusione 2. & 3. Alliacens. quæst. 6. art. 2. à lit. L. Ioan. Gerson. 3. p. tractat. de illuminat. cordis alphabet. 69. lit. N. & 4. p. alphabet. 13. à lit. B. Capreol. in 1. d. 8. quæst. 4. art. 1. conclusione 1. Carthusian. d. 2. quæst. 2. & apud eundem Petrus de Taranthasia, Dionysius Cisterciens. d. 22. quæst. vn. art. 2. conclusione 4. & 5. Franciscus à Christo d. 2. q. 3. conclusione 3. Syluest. in conflat. quæst. 13. art. 7. Hispal. in 1. d. 8. quæst. 4. art. 1. conclusione 1. Soncin. eadem quæst. conclusione 4. Augustin. Nyphus 12. Metaph. disp. 13. cap. 3. 4. & 5. Petrus Niger in clypeo Thomistarum quæst. 10. in Porphy. art. 1. Gabriel. lect. 49. in Canon. lit. M. & in 1. d. 2. quæst. 1. art. 2. Maior d. 8. quæst. 1. aliàs 4. conclusione 1. Caietan. de ente, & essentia quæst. 12. propositione 1. Ferrar. lib. 1. contra Gentes cap. 24. §. Dicitur ergo, cap. 25. circa primam rationem S. Thomæ & cap. 32. §. Quantum ad primum. Michaël de Palatio in 1. d. 2. disput. 2. Chry-

Magister.

Altisiodor.

Alens.

Alberius.

S. Thom.

S. Bonauent.

Ægid.

Henricus.

Richardus.

Durand.

Heruæus.

Aureol.

Goffredus.

Varro.

Ocham.

Adamus.

Rubionius.

Toletan.

Bachon.

Landulphus.

Nouo Castro.

Gregor.

Argentin.

Marsil.

Alliacens.

Gerson.

Capreol.

Carthusianus.

Taranth.

Cisterciens.

Franciscus.

à Christo.

Syluest.

Hispalens.

Soncinus.

Nyphus.

Clypeus.

Gabriel.

Maior.

Caietan.

Ferrariens.

Palatius.

Iostomus lauellus lib. 12. Metaph. q. 19. art. 2. Bartholomæus Torres in 1. p. S. Thom. quæst. 28. art. 1. 2. disput. 1. & recentiores interpretes ibidem.

lauellus.
Torres.

IV.
Ex ipsis vero signis, quibus Scotistæ vtuntur ad probandum sententiam suam esse communem, magnum argumentum sumitur contra ipsos: non enim profertur vllum auctorem extra suam scholam, qui hanc eorum sententiam expressè sequatur, cum in alijs rebus non desint, qui ipsorum placita tueantur: Nec vero rectè ex indicijs proceditur, cum auctores suam mentem apertè aperiunt, vt ferè omnes contra sententiam Scoti præstiterint in hac materia, sicut patet ex locis quæ citauimus. Et auctores, qui negant distinctionem ex natura rei inter perfectiones diuinas, soluunt argumenta paulò antè indicata ex Mayron. & alia similia, putantes ex ijs minime interri distinctionem: non est autem consentaneum impingere opinionem auctoribus, eo quod aliquid asseruerint, ex quo aliquis putat illam inferri, illi vero negant. Quin vero, etiam si aliqui hac de re non fuissent expressè loquuti, indicia ipsa per se non sufficiunt. Non primum, quoniam vt respondet Toletan. quæst. ci-
tata art. 4. ad 11. Mayron. contra 3. conclusionem, ad habendum distinctos conceptus de obiecto rei ipsa in distincto fat est distinctio virtualis ipsius, ratione cuius æquipollet rebus distinctis: & hoc ipsum sufficit, vt agnosci queat sub vna ratione, ignorari sub alia: & sub vna sumi, vt medium demonstrationis, sub alia vt subiectum, vel passio. Secundum etiam non est sufficiens: quoniam Philosophi, & Patres, vel Theologi contra eos disputantes non curabant de identitate, aut distinctione diuini intellectus à voluntate, sed tota inter eos dissensio erat vtrum creaturæ per voluntatem, hoc est liberè à Deo conditæ sint, an vero ex necessitate: ad quam quæstionem parum interest vtrum intellectus, ac voluntas diuina ex natura rei actu, an solum virtute distinguantur. Nam libertas non pendet ex identitate, aut distinctione voluntatis ab alia potentia necessario operante, sed ab indifferencia ipsius, quatenus appetitus quidam est in ordine ad hoc, vel illud obiectum. Quod necessario cōvincitur etiam secundum opinionem Scotistarum, qui voluntatem eandem ponunt principium actuum necessariorum, ac liberorum: si igitur in eadem potentia volendi sub eadem omnino ratione formali, & habitu dine ad obiectum bonum coherere potest

neces-

necessitas, ac libertas respectu diuer-
rum obiectorum, cur non poterit fieri,
vt eadem perfectio ex natura rei indi-
stincta sub vna ratione formali virtuali
in ordine ad obiectum alterius rationis
habeat rationem potentiae necessariae, sub
altera vero liberae? Itaque Theologi, cum
Philosophos impugnant, nec supponunt
distinctionem ex natura rei inter volunta-
tem, & intellectum: neque cum illis sen-
tiunt, qui probant Deum libere rerum
vniuersitatem condidisse, quod illi per-
peram negabant. Tertium, quod sumit-
ur à terminis contradictorijs dictis de
perfectionibus diuinis, soluitur dicendo,
cum non sint iidem termini non esse verè
contradictorias propositiones: at distin-
ctio virtualis est in causa, vt non sint iidem
termini, sed de materia huius argumenti
filius agitur cap. 13.

V. Eadem etiam fuit communis Senten-
tia inter Philosophos, in primis Aristote-
lis; nam 12. Metaphysic. t. 39. sic ait: Cete-
rum vita quoque inexistit, si quidem intellectus
operatio vita est: ille vero est actus, actus ve-
ro per se illius vita optima, & perpetua est.
Dicimus itaque Deum sempiternum, optimum-
que viuens esse: quare vita, & eum, conti-
num, & aeternum Deo inest, hoc enim Deus.
& cit. si docet intelligere Dei ipsius sub-
stantiam. Quod verò de intellectione
dicit, credendus est de alijs attributis
sensibile: est enim eadem ratio, vt Sco-
tista fatentur. Autor Commentar. in
libr. primum Boetij de Trinitate, qui ha-
bentur in tom. 8. operum Bedae colum.
1106. in fine refert descriptionem Dei
datam à Parmenide Philosopho. Deus, in-
quit, est, cui quodlibet esse quod est, est esse
omne id, quod est. subdit verò. Quid sibi vo-
luit Philosophus, nunquid per omne, & quodli-
bet pluralitatem in Deo constituit? absit, imò
tantum pluralitatem vocabulorum complexus
est: intellexit igitur, quod Deum esse iustum,
non est aliud quam Deum esse, vel Deum esse
magnum, fortem, piū, & cat. huiusmodi,
quam Deum esse Deum, nullam enim pluralita-
tem ponunt in Deo omnia praedicta, vbi vero
est distinctio formalis ex natura rei, non
quodlibet, quod aliquis est, potest esse o-
mne id, quod est, & aliud est esse iustum,
aliud sapientem, si sapientia, & iustitia
distinguantur formaliter ex natura rei.
sed haec, & similia dicta Philosophorum
non pressius vrgeo, habent enim eandem
vim cum dictis Patrum infra referendis.
quare peniculatè expendam. Alcinoüs in
doctrina Platonis, quem refert Ludoui-
cus Viues in libr. octauo, de Ciuitate Dei.

ap. 6. Deus, inquit, supremus, aeternus, inef-
fabilis, se ipso perfectus, nullius rei indigus,
semperque, & vndique absolute perfectus, di-
uinitas, essentia ratio, veritas, harmonia, bo-
num existit. Neque verò hac ita dinumero,
vt inter se ipsa disjungam, imò vt vnum po-
tius cuncta considero. Epictetus Philoso-
phus apud Augustin. Eugubinum libr. 10. se-
xto de perenni Philosophia cap. decimo.
Deus, inquit, est utilis, sed & bonum est utile:
verum igitur simile, vbi sit substantia Dei, illic esse,
& substantiam bonitatis: quae igitur est sub-
stantia Dei? caro? absit: ager? sama? absit.
Mens, scientia, recta ratio. Hic igitur simpli-
citer quare substantiam boni. Auerroes 12. Metaph.
comment. 39. multis verbis hanc
veritatem docet, & inter alia, Multiplici-
tas, inquit, in Deo non est, nisi in intellectu dif-
ferentia, non in esse. Auicenna 8. Metaph.
capit. vltim. post medium, ait perfectio-
nes, & actiones intellectus, & voluntatis
non esse alias à vita Dei, quia hoc totum
est ei per suam essentiam. Et paulò post: Vn-
de voluntas eius, qui est necesse esse, non est al-
tera in essentia ab eius scientia, nec est al-
tera ab eo, quod intelligitur de eius scientia.
Iam igitur ostendimus quod scientia, quae est ei,
est ipsa eadem voluntas, quae est ei, & similiter
ostensum est quod posse, quod est ei, est ipsum
suam essentiam esse intelligentem. Algazel
libro 3. Metaphysic. capit. 1. docet in Deo
nullam esse pluralitatem, & multitudinem
perfectionum, cuius verba refert Capreo-
lus q. citata art. 1. conclusionem 1. Autor lib.
de causis propositione 4. In ente primo, &
vno vero non est multitudo aliquorum bonorum,
& propositione 20. Et bonitas prima non in-
fluit bonitates supra omnes res, nisi per modum
vnum, quia non est bonitas, nempe diuina in-
fluens in res, vt supplet Aegid. ibidem:
Nisi per suum esse, & per suam essentiam, & per
suam virtutem, ita quod bonitas eius, & virtus,
& esse, & essentia sunt res vna. Et inferius sa-
pè repetit; Deum tantum agere per esse, &
essentiam suam, per quae excludit omnem
distinctionem potentiae ab essentia; & pro-
positione 21. omnem pluralitatem, & diuer-
sitatem à Deo excludit. Plotinus. Ennead. 6.
lib. 7. cap. 39. Cum non sit ibi, nempe in Deo,
differentia ad se ipsum prorsus vlla, merito hoc
ipsum, quod dicitur intendi in se, vel intueri se
ipsum, nihil aliud, nisi ipsummet existit. Et lib.
8. cap. 13. saepè repetit voluntatem diuinam
idem omnino esse cum essentia. Ex quibus
manifestum est meritò dixisse Adam,
& Carthusianum vbi suprà, Scoti sen-
tentiam esse contrariam com-
muni Philosopho-
rum.

Epictet.

Eugubin.

Auerroes.

Auicenna.

Algazel.

Capreo.

Auto. de caus.

Plotinus.

Adam.

Carthusian.

Nullam dari distinctionem ex natura rei, inter perfectiones diuinas, ostenditur auctoritate Patrum.

CAPVT VI.

I.

Sequitur vt eandem veritatem confirmem testimonijs Patrum. Prius tamen obseruandum est eandem esse rationem duorum attributorum inter se, vel essentia cum vno attributo, atque omnium inter se, vel cum essentia: & consequenter, quamuis aliquando Patres non loquantur de omnibus, sed de singulis attributis; tamen credendum est idem sensisse de omnibus alijs: quare ad hanc etiam veritatem comprobendam pertinent omnia Patrum testimonia, quibus tract. I. ca. 8. & 9. ostendi attributa esse de ratione intrinseca essentia diuina: nam, vt rectè notauit Alphonsus de Toletio in I. dist. 8. qu. vn. artic. 2. conclusione 2. in prima probatione, si essentia diuina includit formaliter attributa, hæc, etiam secundum Scotistas, nullo modo ab illa, & consequenter neque inter se distinguuntur: verè enim dixit Richard. de Sancto Victore lib. I. de Trinitate cap. decimo tertio. *Consequens autem est, quoniam si vtraque illarum, nempe potentia, & sapientia, est idem quod summa substantia, qualibet illarum est idem, quod altera.*

Toletan.

Rich. Victor.

III.

Multa alia sunt Sanctorum dicta, quibus hanc veritatem apertè tradiderunt, quæ ego ad certa capita reducam. Primum est, cum aiunt idem ipsum, vel id ipsum esse essentiam, quod sapientiam, idem ipsum esse vnum, quod omnia: & omnia idem, quod vnum. Ita loquitur Augustinus serm. 38. de tempore, qui est tertius de Trinitate, & columba ad finem: *Dei id ipsum est, & potentia, & substantia, & diuinitas, & hæc omnia vnum.* Et serm. 40. de tempore, qui est secundus de Dominica prima post Octauam Epiphaniæ, paulò post medium. *In Deo, inquit, omne quod dicitur, id ipsum est: & infra, hoc est in Domino virtus, quod iustitia: quidquid de illo dixeris, hoc idem dicis;* Similiter loquitur Alcuin. libro secundo de Trinitate cap. secundo. Et Richard. de Sancto Victore lib. I. de Trinitate cap. 17. in fine: & lib. 2. cap. 13. & 18. Et Boetius lib. I. de Trinitate, paulò post medium. Ex hoc loquendi modo apertè colligitur intentum: quoniam illa, quæ ex natura rei habent aliquam distinctionem,

Augustinus.

Alcuin.

Rich. Victor.

Boet.

non dicuntur simpliciter, & absque addito esse eadem: nam idem simpliciter dictum stat propioriori significato, hoc est pro omnimoda identitate ex natura rei: non enim duo homines, quamuis sint vnum, atque idem specie, dicuntur esse idem simpliciter, sed cum addito secundum speciem, neque natura creata dicitur idem, quod ipsius suppositualitas, quamuis non realiter, sed modaliter tantum distinguuntur: at qui Patres loquentes de essentia, & attributis simpliciter, & absque addito dicunt idem esse vnum, atque aliud: ergò censent nullo modo distingui ex natura rei, quandoquidem idem simpliciter dictum opponitur omni distinctioni ex natura rei actuali. Et ita non possunt hæc, & alia dicta eiusdem generis explicari de identitate reali, hæc enim sola sine formali est identitas secundum quid, nec intelligitur sola, quando duo dicuntur simpliciter esse idem. Adde, quod citati Patres non solum dicunt esse vnum id, quod aliud, vel idem cum alio, sed id ipsum, vel idem ipsum, quod aliud, vt scilicet omnimodam identitatem clariùs explicarent. Verum, vt omnis via euadendi intercluderetur, iidem Patres addiderunt alia verba indicantia omnimodam identitatem: nam sæpè identitatem reduplicant genere foemineo suprà formam in abstracto, satis significantes non esse solum identitatem realem, & quasi subiectiuam, sed formalem sub eadem omnino ratione. Ita loquitur Augustinus lib. 6. de Trinitate cap. 7. *Deus multipliciter quidem, dicitur Magnus, bonus, sapiens, beatus, verus, & quidquid aliud non indigne dici videtur, sed eadem magnitudo eius est, quæ sapientia. non enim mole magnus est, sed virtute: & eadem bonitas, quæ sapientia, & magnitudo, & eadem veritas, quæ illa omnia.* & lib. 7. cap. 1. *Eadem eius magnitudo, quæ virtus, & eadem essentia, quæ magnitudo.* Et lib. 15. cap. 5. *Quæ iustitia, ipsa bonitas, ipsa beatitudo.* Marius Victorin. lib. I. aduersus Arium non longè a principio, *Dei eadem ipsa est, & potentia, & substantia, & diuinitas, & actio: omnia enim vnum, & vnum simplex.* Tandem clariùs adhuc omnimodam identitatem asserit Richardus de Sancto Victore lib. I. de Trinitate cap. decimo quinto. *Ipsa, inquit, primordialis substantia idem omnino, quod summa sapientia est: & cap. 18 Dei sapientia, & Dei omnipotentia vnum, idemque sunt per omnia: Idem asserit lib. secundo, cap. duodecimo, in fine de immensitate, & æternitate Dei. & Gilbertus in commentar. super lib. Boetij de hebdomad. regula septima: Pa-*

Augustin.

Mar. Victor.

Rich. Victor.

Gilbert.

tri, Filio.